स्थानीय स्वायत्त शासन सम्वन्धी व्यवस्थाबारे संविधान सभामा प्रस्तावित नेपालको संविधान, २०७२ को प्रारम्भिक मस्यौदामा जिल्ला विकास समिति महासंघ नेपालद्वारा प्रस्तुत संशोधन सम्वन्धी सुझावहरूः

हालको अवस्था	संशोधन प्रस्ताव	संशोधन गर्नु पर्ने कारण
५५. **राज्यका नीतिहरू** : राज्यले देहायका नीतिहरू अवलम्बन गर्नेछ :- (ख) **राजनीतिक तथा शासन व्यवस्था सम्बन्धी नीति** : (६) संघीय इकाइबीच जिम्मेवारी, स्रोत साधन र प्रशासनको साझेदारी गर्दै सुमधुर र सहयोगात्मक सम्बन्धको विकास र विस्तार गर्ने ।	५५. **राज्यका नीतिहरू** : राज्यले देहायका नीतिहरू अवलम्बन गर्नेछ :- (ख) **राजनीतिक तथा शासन व्यवस्था सम्बन्धी नीति** : (६) **स्थानीय स्वायत्तता र सुशासनलाई मूल आधार मानी** संघीय इकाइबीच जिम्मेवारी, स्रोत साधन र प्रशासनको साझेदारी गर्दै सुमधुर र सहयोगात्मक सम्बन्धको विकास र विस्तार गर्ने ।	राज्यका नीतिमा स्थानीय स्वायत्तताको विषयलाई राज्यका नीतिमा राख्न वान्छनीय भएकोले
६०. **राज्यको संरचना** : (१) संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको हुनेछ । (६) स्थानीय तह अन्तर्गत गाउँपालिका, नगरपालिका र जिल्ला सभा रहनेछन् । गाउँपालिका र नगरपालिकामा रहने वडाको संख्या कानुन बमोजिम हुनेछ ।	६०. **राज्यको संरचना** : (१) संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको हुनेछ । (६) स्थानीय तह अन्तर्गत गाउँपालिका, नगरपालिका र **जिल्ला विकास समिति** रहनेछन् । गाउँपालिका र नगरपालिकामा रहने वडाको संख्या कानुन बमोजिम हुनेछ । **नोटः वडाध्यक्षको निर्वाचन प्रत्यक्ष निर्वाचनबाट हुनेछ ।**	जिल्ला तहलाई पनि समेटेर उल्लेख गर्नु पर्ने भएकोले वडाको प्रमुख प्रत्यक्ष निर्वाचित हुने अभ्यास गरी सकिएको र सोही गर्नु वान्छनीय भएकोले
६६. **राष्ट्रपतिको निर्वाचन** : (१) राष्ट्रपतिको निर्वाचन संघीय संसदका सदस्य र प्रदेश सभाका सदस्य मतदाता रहेको निर्वाचक मण्डलबाट हुनेछ । संघीय संसदका सदस्य र प्रदेश सभाका सदस्यको मतभार फरक हुने गरी कानुनमा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।	६६. **राष्ट्रपतिको निर्वाचन** : (१) राष्ट्रपतिको निर्वाचन संघीय संसदका सदस्य, प्रदेश सभाका सदस्य र **स्थानीय निकायका प्रमुख** मतदाता रहेको निर्वाचक मण्डलबाट हुनेछ । संघीय संसदका सदस्य, प्रदेश सभाका सदस्य र **स्थानीय निकायमा प्रमुख**को मतभार फरक हुने गरी कानुनमा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।	राष्ट्रपति संघ, प्रदेश र स्थानीय निकायको पनि प्रतिक हुने र स्थानीय निकायका प्रमुखले राष्ट्रिय सभामा मतदान गर्ने व्यवस्था समेत भएकोले मतदाता बनाइनु बान्छनीय हुने
१७५. **प्रदेश सभाको गठन** : (१) प्रत्येक प्रदेश सभामा देहाय बमोजिमको संख्यामा सदस्य रहने छन् :– (४) समानुपातिक निर्वाचन प्रणाली बमोजिम हुने प्रदेश सभाको निर्वाचनको लागि राजनीतिक दलले उम्मेदवारी दिंदा जनसंख्या र भौगोलिक सन्तुलनको आधारमा महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, खस आर्य, मधेसी, थारु,	१७५. **प्रदेश सभाको गठन** : (१) प्रत्येक प्रदेश सभामा देहाय बमोजिमको संख्यामा सदस्य रहने छन् :– (४) समानुपातिक निर्वाचन प्रणाली बमोजिम हुने प्रदेश सभाको निर्वाचनको लागि राजनीतिक दलले उम्मेदवारी दिंदा जनसंख्या र भौगोलिक सन्तुलनको आधारमा **स्थानीय निकायका सदस्यहरु,** महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, खस आर्य, मधेसी, थारु, मुस्लिम, पिछडिएको क्षेत्र,	प्रदेश सभामा स्थानीय निकायको सहभागिता वान्छनीय भएकोले

मुस्लिम, पिछडिएको क्षेत्र, अल्पसंख्यक समुदाय समेतबाट बन्द सूचीका आधारमा प्रतिनिधित्व गराउने व्यवस्था कानुन बमोजिम हुनेछ ।	अल्पसंख्यक समुदाय समेतबाट बन्द सूचीका आधारमा प्रतिनिधित्व गराउने व्यवस्था कानुन बमोजिम हुनेछ ।	
धारा २१२ (१): संविधान र कानुनको अधीनमा रही स्थानीय तहको कार्यकारिणी अधिकार गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकामा निहित रहनेछ ।	संविधान र कानुनको अधीनमा रही स्थानीय तहको कार्यकारिणी अधिकार गाउँ कार्यपालिका, नगर कार्यपालिका र **जिल्ला विकास समिति**मा निहित रहनेछ ।	जिल्ला तहमा विगत देखि नै अभ्यास गर्दै आएको र दुई वा दुई भन्दा बढी गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिका बीचका केही कार्यकारिणी काम गर्नु भर्ने भएकोले
धारा २१२ (३) यो संविधान र अन्य कानुनको अधीनमा रही गाउँपालिका र नगरपालिकाको शासन व्यवस्थाको सामान्य निर्देशन, नियन्त्रण र सञ्चालन गर्ने अभिभारा गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकामा रहनेछ ।	धारा २१२ (३) यो संविधान र अन्य कानुनको अधीनमा रही गाउँपालिका र नगरपालिकाको शासन व्यवस्थाको सामान्य निर्देशन, नियन्त्रण र सञ्चालन गर्ने अभिभारा गाउँ कार्यपालिका, नगर कार्यपालिका र **जिल्ला विकास समिति**मा रहनेछ ।	जिल्ला तहमा विगत देखि नै अभ्यास गर्दै आएको र दुई वा दुई भन्दा बढी गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिका बीचका केही कार्यकारिणी काम गर्नु भर्ने भएकोले
धारा २१२ (४) गाउँपालिका र नगरपालिकाका कार्यकारिणी कार्य गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाको नाममा हुनेछ ।	धारा २१२ (४) गाउँपालिका र नगरपालिकाका कार्यकारिणी कार्य गाउँ कार्यपालिका, नगर कार्यपालिका र **जिल्ला विकास समिति**को नाममा हुनेछ ।	जिल्ला तहमा विगत देखि नै अभ्यास गर्दै आएको र दुई वा दुई भन्दा बढी गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिका बीचका केही कार्यकारिणी काम गर्नु भर्ने भएकोले
धारा २१२ (५) उपधारा (४) बमोजिम गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाको नाममा हुने निर्णय वा आदेश र तत्सम्बन्धी अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण कानुन बमोजिम हुनेछ ।	धारा २१२ (५) उपधारा (४) बमोजिम गाउँ कार्यपालिका, नगर कार्यपालिका र **जिल्ला विकास समिति**को नाममा हुने निर्णय वा आदेश र तत्सम्बन्धी अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण कानुन बमोजिम हुनेछ ।	जिल्ला तहमा विगत देखि नै अभ्यास गर्दै आएको र दुई वा दुई भन्दा बढी गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिका बीचका केही कार्यकारिणी काम गर्नु भर्ने भएकोले
२१८. जिल्ला सभा : (१) जिल्ला भित्रका गाउँपालिका र नगरपालिकाहरुबीच समन्वय तथा आवश्यक व्यवस्थापन गर्न कानुन बमोजिम एक जिल्लासभा रहनेछ ।	**२१८. जिल्ला विकास समिति** : (१) जिल्ला भित्रका गाउँपालिका र नगरपालिकाहरुबीच **एकीकृत विकास नीति, योजना निर्माण र कार्यान्वयन, सर्वेक्षण र तथ्यांकीय व्यवस्थापन, श्रोत र क्षमता अधिवृद्धि, समन्वय, अनुगमन** तथा आवश्यक व्यवस्थापन गर्न कानुन बमोजिम एक **जिल्ला विकास समिति** रहनेछ ।	जिल्ला तहमा विगत देखि नै अभ्यास गर्दै आएको र दुई वा दुई भन्दा बढी गाउँ कार्यपालिका, नगर कार्यपालिका र प्रदेशबीचका केही विकास नीति, योजना निर्माण र कार्यान्वयन, श्रोत र क्षमता अभिवृद्धि, समन्वय, अनुगमन तथा आवश्यक व्यवस्थापनका काम गर्नु भर्ने भएकोले
(२) जिल्ला सभामा जिल्ला भित्रका प्रत्येक गाउँ कार्यपालिका प्रमुख र नगर कार्यपालिका प्रमुख सदस्य रहनेछन् । गाउँ सभा र नगर सभाको निर्वाचनको अन्तिम परिणाम प्राप्त भएको मितिले तीस दिन भित्र जिल्ला सभाको पहिलो बैठक बस्नेछ ।	उपधारा (२) यस धाराबाट हटाउने	व्यवस्थापिकाको धारामा लेखिने विषय भएकोले
(३) जिल्ला सभाले प्रादेशिक कानुन बमोजिम एक जना प्रमुख, एक जना उपप्रमुख र कम्तीमा तीन जना महिला र कम्तीमा एक जना दलित वा अल्पसंख्यक सहित	(३) जिल्ला स्थित सम्पूर्ण गाउँ सभा र नगर सभाका सम्पूर्ण सदस्यहरुको निर्वाचक मण्डलबाट एक जना प्रमुख, एक जना उपप्रमुख र कम्तीमा तीन जना महिला र कम्तीमा दुई जना दलित	प्रस्तावित व्यवस्थामा प्रादेशिक कानुन भन्ने शव्दावलीलाई परिमार्जन गरी निर्वाचक मण्डलको दायरा फराकिलो बनाई बढी उत्तरदायी र

बढीमा नौ जना सदस्य रहेको जिल्ला समन्वय समितिको निर्वाचन गर्नेछ । जिल्ला समन्वय समितिले जिल्ला सभाको तर्फबाट गर्नु पर्ने सम्पूर्ण कार्य सम्पादन गर्नेछ ।	र अल्पसंख्यक सहित नौ देखि तेह्रजना सदस्य रहेको जिल्ला विकास समितिको निर्वाचन गर्नेछ ।	जवाफदेही बनाउन
(४) सम्बन्धित जिल्लाभित्रको गाउँसभा वा नगरसभाको सदस्य जिल्ला समन्वय समितिको प्रमुख, उपप्रमुख वा सदस्य पदको उम्मेदवार हुन योग्य हुनेछ ।	(४) सम्बन्धित जिल्लाभित्रको गाउँसभा वा नगरसभाको सदस्य जिल्ला **विकास** समितिको प्रमुख, उपप्रमुख वा सदस्य पदको उम्मेदवार हुन योग्य हुनेछ ।	जिल्ला तहमा विगत देखि नै अभ्यास गर्दै आएको र दुई वा दुई भन्दा बढी गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिका बीचका केही कार्यकारिणी काम गर्नु भर्ने भएकोले विकास समिति लेख्दा उपयुक्त हुने भएकोले
(५) जिल्ला समन्वय समितिको प्रमुख, उपप्रमुख र सदस्यको पदावधि पाँच वर्षको हुनेछ ।	(५) जिल्ला **विकास** समितिको प्रमुख, उपप्रमुख र सदस्यको पदावधि पाँच वर्षको हुनेछ ।	जिल्ला तहमा विगत देखि नै अभ्यास गर्दै आएको र दुई वा दुई भन्दा बढी गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिका बीचका केही कार्यकारिणी काम गर्नु भर्ने भएकोले विकास समिति लेख्दा उपयुक्त हुने भएकोले
(६) देहायका अवस्थामा जिल्ला समन्वय समितिको प्रमुख वा उपप्रमुख वा सदस्य आफ्नो पदबाट मुक्त हुनेछ :- (क) प्रमुखले उपप्रमुख समक्ष र उपप्रमुख वा सदस्यले प्रमुख समक्ष लिखित राजीनामा दिएमा, (ख) पदावधि समाप्त भएमा, वा (ग) मृत्यु भएमा ।	(६) देहायका अवस्थामा जिल्ला **विकास** समितिको प्रमुख वा उपप्रमुख वा सदस्य आफ्नो पदबाट मुक्त हुनेछ :- (क) प्रमुखले उपप्रमुख समक्ष र उपप्रमुख वा सदस्यले प्रमुख समक्ष लिखित राजीनामा दिएमा, (ख) पदावधि समाप्त भएमा, वा (ग) मृत्यु भएमा ।	जिल्ला तहमा विगत देखि नै अभ्यास गर्दै आएको र दुई वा दुई भन्दा बढी गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिका बीचका केही कार्यकारिणी काम गर्नु पर्ने भएकोले विकास समिति लेख्दा उपयुक्त हुने भएकोले
(७) जिल्ला सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :– (क) जिल्लाभित्रका गाउँपालिका र नगरपालिका र प्रदेश बीच समन्वय गर्ने, (ख) विकास तथा निर्माण सम्बन्धी कार्यमा सन्तुलन कायम गर्न सोको अनुगमन गर्ने, (ग) जिल्लामा रहने संघीय र प्रादेशिक सरकारी कार्यालय र गाउँपालिका र नगरपालिका बीच समन्वय गर्ने, (घ) प्रादेशिक कानुन बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।	(७) जिल्ला **विकास समिति**को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :– (ग) जिल्लामा रहने संघीय र प्रादेशिक सरकारी कार्यालय र गाउँपालिका र नगरपालिका बीच विकास नीति, एकीकृत योजना निर्माण तथा सञ्चालन, संम्वन्धी कार्यको समन्वय गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने गराउने (घ) जिल्लाभित्रका अन्तर गाउँपालिका र नगरपालिकाकाबीच उत्पन्न विवाद समाधानका लागि जिल्लासभाबाट कार्यविधि वनाई आवश्यक सहजीकरण गर्ने । (ङ) गाउँपालिका र नगरपालिकाको श्रोत र क्षमता विकासमा सहयोग गर्ने । (च) **संघीय र** प्रादेशिक कानुन बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।	जिल्लाको समग्र विकास नीति, एकीकृत योजना निर्माण तथा सञ्चालन, श्रोत र क्षमता विकास, संम्वन्धी कार्यको समन्वय गर्न आवश्यक कानुनी व्यवस्था गर्नु पर्ने भएकोलृ

(८) जिल्ला सभाको सञ्चालन तथा जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धी सम्पूर्ण आर्थिक व्ययभार प्रदेश सरकारमा रहनेछ	हटाउने	उल्लेख गर्नु नपर्ने
२१९. **स्थानीय तहको व्यवस्थापिकीय अधिकार** : (१) यस संविधानको अधीनमा रही स्थानीय तहको व्यवस्थापिकीय अधिकार गाउँ सभा र नगरसभामा निहित रहनेछ । (२) गाउँ सभा र नगरसभाको व्यवस्थापिकीय अधिकार अनुसूची–७ बमोजिमको स्थानीय तहको सूचीमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।	२१९. **स्थानीय तहको व्यवस्थापिकीय अधिकार** : (१) यस संविधानको अधीनमा रही स्थानीय तहको व्यवस्थापिकीय अधिकार गाउँ, नगर र **जिल्ला** सभामा निहित रहनेछ । (२) गाउँ सभा, नगरसभा र **जिल्ला सभा**को व्यवस्थापिकीय अधिकार **बजेट निर्माण लगायत** अनुसूची–७ बमोजिमको स्थानीय तहको सूचीमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।	जिल्ला सभालाई पनि व्यवस्थापकीय अधिकार आवश्यक हुने भएकोले
२२०. **गाउँसभा वा नगरसभा** : गाउँपालिकामा एक ग	२२०.**गाउँसभा, नगरसभा र जिल्ला सभा** : गाउँपालिकामा एक गाउँसभ **द्रष्टव्यः जिल्ला सभामा गाउँ पालिका र नगरपालिकाका प्रमुख तथा उपप्रमुख पदेन सदस्य रहनेछन्**	जिल्लामा पनि आवश्यक नीति निर्माण र जिल्ला विकास समितिलाई व्यवस्थापन गर्न जिल्ला सभाको आवश्यकता हुने भएकोले
२२३. **गाउँसभा र नगरसभाको अध्यक्ष र उपाध्यक्ष** : गाउँ कार्यपालिकाको प्रमुख र उपप्रमुख तथा नगर कार्यपालिकाको प्रमुख र उपप्रमुखले क्रमशः गाउँसभा र नगरसभाको अध्यक्ष र उपाध्यक्ष भई कार्यसम्पादन गर्नेछ ।	२२३. **गाउँसभा, नगरसभा र जिल्ला सभाको अध्यक्ष र उपाध्यक्ष** : गाउँ कार्यपालिकाको प्रमुख र उपप्रमुख, नगर कार्यपालिकाको प्रमुख र उपप्रमुख तथा **जिल्ला विकास समितिका प्रमुख र उप प्रमुख**ले क्रमशः गाउँसभा र नगरसभा र **जिल्ला सभा**को अध्यक्ष र उपाध्यक्ष भई कार्य सम्पादन गर्नेछ ।	जिल्ला सभा गठन गर्दा उपयुक्त विधि आवशयक हुने भएकोले
२२४. **गाउँसभा र नगरसभाको कार्यकाल** : गाउँसभा र नगरसभाको कार्यकाल पाँच वर्षको हुनेछ ।	२२४. **गाउँसभा, नगरसभा र जिल्ला सभाको कार्यकाल** : गाउँसभा, नगरसभा र **जिल्ला सभा**को कार्यकाल पाँच वर्षको हुनेछ ।	पदावधिका बारेमा एकरुपता आवश्यक भएकोले
२२५. **कानुन बनाउन सक्ने** : (१) गाउँसभा र नगरसभाले अनुसूची ७ बमोजिमको स्थानीय तहको अधिकारको सूचीमा उल्लिखित विषयमा आवश्यक कानुन बनाउन सक्नेछ ।	२२५. **कानुन बनाउन सक्ने** : (१) गाउँसभा, नगरसभा र **जिल्ला सभा**ले अनुसूची ७ बमोजिमको स्थानीय तहको अधिकारको सूचीमा उल्लिखित विषयमा आवश्यक कानुन बनाउन सक्नेछ ।	
२२६. **गाउँसभा र नगरसभा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था** : गाउँसभा र नगरसभाको सञ्चालन, बैठकको कार्यविधि, समिति गठन, सदस्यको पद रिक्त हुने अवस्था, गाउँ सभा र नगरसभाका सदस्यले पाउने सुविधा, गाउँपालिका र नगरपालिकाको कर्मचारी र कार्यालय सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रादेशिक कानुन बमोजिम हुनेछ ।	२२६. **गाउँसभा, नगरसभा र जिल्ला सभा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था** : गाउँसभा, नगरसभा र **जिल्ला सभा**को सञ्चालन, बैठकको कार्यविधि, समिति गठन, सदस्यको पद रिक्त हुने अवस्था, गाउँ सभा, नगरसभा र **जिल्ला सभा**का सदस्यले पाउने सुविधा, गाउँपालिका, नगरपालिका र **जिल्ला विकास समिति**को कर्मचारी र कार्यालय सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रादेशिक कानुन बमोजिम हुनेछ ।	कानुनमा एकरुपता आवश्यक भएकोले
२२८. **स्थानीय सञ्चित कोष** : (१) स्थानीय तह अन्तर्गतका प्रत्येक गाउँपालिका र नगरपालिकामा एक	२२८. **स्थानीय सञ्चित कोष** : (१) स्थानीय तह अन्तर्गतका प्रत्येक गाउँपालिका, नगरपालिका र **जिल्ला विकास समिति**मा एक स्थानीय	एकरुपताको आवश्यकता भएकोले

स्थानीय सञ्चित कोष रहनेछ । त्यस्तो कोषमा गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई प्राप्त हुने सबै प्रकारका राजस्व, नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान एवं ऋण रकम र अन्य स्रोतबाट प्राप्त हुने रकम जम्मा हुनेछ । (२) उपधारा (१) बमोजिमको स्थानीय सञ्चित कोषबाट गर्न सकिने खर्च सम्बन्धी व्यवस्था कानुन बमोजिम हुनेछ ।	सञ्चित कोष रहनेछ । त्यस्तो कोषमा गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई प्राप्त हुने सबै प्रकारका राजस्व, नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान एवं ऋण रकम र अन्य स्रोतबाट प्राप्त हुने रकम जम्मा हुनेछ ।	
२२९. गाउँपालिका र नगरपालिकाको बजेट : (१) गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाले प्रत्येक आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कानुन बमोजिम गाउँसभा वा नगरसभामा पेश गरी पारित गराउनु पर्नेछ । (२) गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाले घाटा बजेट निर्माण गर्नु पर्ने भएमा संघीय कानुन र प्रादेशिक कानुन बमोजिम घाटा पूर्ति गर्ने स्रोतसमेतको प्रस्ताव गर्नु पर्नेछ ।	**२२९. गाउँपालिका, नगरपालिका र जिल्ला विकास समितिको बजेट** : (१) गाउँ कार्यपालिका, नगर कार्यपालिका र **जिल्ला विकास समिति**ले प्रत्येक आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कानुन बमोजिम गाउँसभा, नगरसभा र **जिल्ला सभा**मा पेश गरी पारित गराउनु पर्नेछ । (२) गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिका **वा जिल्ला विकास समिति**ले घाटा बजेट निर्माण गर्नु पर्ने भएमा संघीय कानुन र प्रादेशिक कानुन बमोजिम घाटा पूर्ति गर्ने स्रोत समेतको प्रस्ताव गर्नु पर्नेछ ।	जिल्ला विकास समितिको बजेटबारे प्रष्ट गर्नु पर्ने भएकोले
२३३. अन्तर प्रादेशिक परिषद : (१) संघ र प्रदेश बीच तथा प्रदेश–प्रदेश बीच उत्पन्न राजनीतिक विवादको समाधान गर्न देहाय बमोजिमका अध्यक्ष र सदस्य रहेको एक अन्तर प्रादेशिक परिषद रहनेछ :– (क) प्रधानमन्त्री – अध्यक्ष (ख) नेपाल सरकारका गृहमन्त्री – सदस्य (ग) नेपाल सरकारका अर्थमन्त्री (घ) सम्बन्धित प्रदेशका मुख्यमन्त्रीहरु	**२३३. अन्तर प्रादेशिक परिषद** : (१) संघ र प्रदेश बीच तथा प्रदेश–प्रदेश बीच उत्पन्न राजनीतिक विवादको समाधान गर्न देहाय बमोजिमका अध्यक्ष र सदस्य रहेको एक अन्तर प्रादेशिक परिषद रहनेछ :– **ङ) अन्तर प्रादेशिक परिषदमा गाउँपालिका, नगरपालिका र जिल्ला विकास समितिका प्रतिनिधिमुलक महासंघबाट एक एक जना प्रतिनिधि गरी जम्मा तीन जना सदस्य रहनेछन ।**	स्थानीय निकायका संघमहासंघहरुको प्रतिनिधित्व गर्दा विवाद समाधानमा सहजता हुने भएकोले
२३४. संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीचको समन्वय : (२) प्रदेश र गाउँपालिका वा नगरपालिका बीच समन्वय कायम गर्न र कुनै राजनीतिक विवाद उत्पन्न भएमा प्रदेश सभाले जिल्ला समन्वय समितिसँग समन्वय गरी त्यस्तो विवादको समाधान गर्न सक्नेछ ।	**२३४. संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीचको समन्वय** : (२) प्रदेश र गाउँपालिका वा नगरपालिका बीच समन्वय कायम गर्न र कुनै राजनीतिक विवाद उत्पन्न भएमा प्रदेश सभाले जिल्ला **विकास** समितिसँग समन्वय गरी त्यस्तो विवादको समाधान गर्न सक्नेछ ।	एकरुपता कायम गर्न आवश्यक भएकोले
२४४. थप गर्ने	**२४४. स्थानीय सेवा आयोग सम्बन्धी व्यवस्था** : (१) देशभरीका स्थानीय निकायका कर्मचारी व्यवस्थाका लागि एक स्थानीय सेवा आयोग रहनेछ । (२) स्थानीय सेवा आयोगको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार कानुन	स्थानीय सेवाको पनि आफ्नै प्रकृति हुने भएकोले आवश्यक रहेको

	बमोजिम हुनेछ ।	
२४९. **<u>राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्तीय आयोग</u>** : (१) नेपालमा एक राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्तीय आयोग रहनेछ जसमा अध्यक्ष सहित बढीमा पाँच जना सदस्य रहनेछन् । (२) राष्ट्रपतिले संवैधानिक परिषदकोसिफारिसमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्तीय आयोगको अध्यक्ष र सदस्यहरुको नियुक्ति गर्नेछ ।	२४९. **<u>राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्तीय आयोग</u>** : (१) नेपालमा एक राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्तीय आयोग रहनेछ जसमा अध्यक्ष सहित बढीमा पाँच जना सदस्य रहनेछन् । (२) राष्ट्रपतिले संवैधानिक परिषदको सिफारिसमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्तीय आयोगको अध्यक्ष र सदस्यहरुको नियुक्ति गर्नेछ । **(३) आयोगको सदस्यमा स्थानीय निकायका प्रतनिधिमूलक संस्थाको समेत प्रतिनिधित्व गराइनेछ ।**	
२७९. **<u>सरकारी सेवाको गठन</u>** : (२) प्रदेश, गाउँपालिका र नगरपालिकाले आफ्नो प्रशासन सञ्चालन गर्न आवश्यकता अनुसार कानुन बमोजिम विभिन्न सरकारी सेवाहरूको गठन र सञ्चालन गर्न सक्नेछन् ।	२७९. **<u>सरकारी सेवाको गठन</u>** : (२) प्रदेश, गाउँपालिका, नगरपालिका र **जिल्ला विकास समिति**ले आफ्नो प्रशासन सञ्चालन गर्न आवश्यकता अनुसार कानुन बमोजिम विभिन्न सरकारी सेवाहरूको गठन र सञ्चालन गर्न सक्नेछन् ।	स्थानीय तहको व्यवस्थामा एकरुपता आवश्यक भएकोले
२८०. **<u>निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण आयोग</u>** : (१) यस संविधान बमोजिम संघीय संसद, प्रदेश सभा, गाउँसभा र नगरसभाको निर्वाचन गर्ने प्रयोजनको लागि निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण गर्न नेपाल सरकारले देहायका अध्यक्ष र सदस्य रहेको निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण आयोगको गठन गर्न सक्नेछ :-	२८०. **<u>निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण आयोग</u>** : (१) यस संविधान बमोजिम संघीय संसद, प्रदेश सभा, **जिल्ला सभा,** गाउँसभा र नगरसभाको निर्वाचन गर्ने प्रयोजनको लागि निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण गर्न नेपाल सरकारले देहायका अध्यक्ष र सदस्य रहेको निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण आयोगको गठन गर्न सक्नेछ :-	जिल्लाको समेत पुन:संरचना आवश्यक हुँदा आवश्यक हुने भएकोले
२९५. **<u>परिभाषा र व्याख्या</u>** : (१) विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस संविधानमा,- (छ) "स्थानीय तह" भन्नाले यस संविधान बमोजिम स्थापना हुने गाउँपालिका, नगरपालिका र जिल्लासभालाई सम्झनु पर्छ ।	(छ) "स्थानीय तह" भन्नाले यस संविधान बमोजिम स्थापना हुने गाउँपालिका, नगरपालिका र **जिल्ला विकास समिति**लाई सम्झनु पर्छ ।	सम्पूर्णतामा एकरुपता आवश्यक भएकोले

अनुसूची-७

(धारा ६१ को उपधारा (६), धारा २१२ को उपधारा (७), धारा २१९ को उपधारा (२) र धारा २२५ को उपधारा (१) सँग सम्बन्धित)

स्थानीय तहको अधिकारको सूची

क.सं	विषयहरु
१.	नगर प्रहरी, सामुदायिक प्रहरी
२.	सहकारी संस्था
३.	एफ. एम सञ्चालन
४.	स्थानीय कर (सम्पत्ति कर, घर बहाल कर, घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर), सेवा शुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर, भूमिकर (मालपोत), दण्ड जरिवाना, मनोरञ्जन कर,
५.	प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी
६.	स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन
७.	स्थानीय तथ्याङ्क र अभिलेख संकलन
८.	स्थानीयस्तरका विकास आयोजना तथा परियोजनाहरु
९.	प्राथमिक र माध्यमिक शिक्षा
१०.	आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाइ
११.	स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता
१२.	स्थानीय सडक/ग्रामीण सडक/कृषि सडक/सिंचाई
१३.	गाउँ सभा, नगर सभा, जिल्ला सभा, स्थानीय अदालत, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन
१४.	स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन
१५.	घर जग्गा धनी पुर्जा वितरण
१६.	कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, सहकारी
१७.	ज्येष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति र अशक्तहरुको व्यवस्थापन
१८.	बेरोजगारको तथ्याङ्क संकलन
१९.	कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, संचालन र नियन्त्रण
२०.	व्यक्तिगत घटना, जन्म, विवाह, मृत्यु दर्ता
२१.	खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना (वैकल्पिक उर्जा)
२२.	विपद् व्यवस्थापन
२३.	जलाधार, सिमसार, बन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण
२४.	भाषा संस्कृतिको संरक्षण र विकास

स्थानीय तहको अधिकारको सूची (अनुसूची -७) मा समावेश गर्नु पर्ने शीर्षकहरु:

१	खेलकुद
२	वन
३	पुरातात्विक सम्पदा
४	सञ्चार
५	वालवालिकाको विषय
६	पर्यावरण
७	स्थानीय यातायात व्यवस्था
८	साना तथा घरेलु उद्योग प्रवर्द्धन
९	सवारी साधन अनुमति
१०	वस्ति विकास, घरको नक्सापास, स्थानीय भूउपयोग
११	बजार मूल्यको नियमन
१२	गरिवी निवारण
१३	गैर सरकारी संस्था दर्ता, समन्वय र अनुगमन
१४	ऋण लिने व्यवस्था
१५	स्थानीय तहका नदी नियन्त्रण
१६	स्थानीय पुस्तकालय एवं संग्राहलयको प्रवर्द्धन र संरक्षण
१७	स्थानीय शान्ति सुरक्षाको समन्वय र व्यवस्थापन
१८	स्थानीय पर्यटन प्रवर्द्धन
१९	बिक्री (ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, माटो, दहत्तर बहत्तर, हाड, छाला, प्वाँख, माछा, जडिबुटी, खानीजन्य बस्तु, घाँस, पराल, भुस्सा
२०	कवाडी कर, कृषिजन्य उत्पादनका सहउत्पादनहरु, काष्ठजन्य पदार्थहरुमा लाग्ने कर
२१	उच्च माध्यमिक शिक्षा
२२	आयकर र जिल्लामा भित्रिने विप्रषणबाट प्राप्त रकमको हिस्सा